పీడలు

పది గంటల రాత్రి.

సూర్యం తప్పించి మిగతావారంతాగది వెనుక నడవలో పడుకున్నారు.. గదంతా గలీజుగా వుంది. సర్దికట్టిన సామాన్లు అడ్డదిడ్డంగా పడి ఉన్నాయి.

గది మధ్యని ఒక తాటాకుల చాపమీద ఒక పాత కాలపు సందుగుపెట్టె, మినుకు మినుకుమనే ఒక చేతిలాంతరూ వున్నాయి. సూర్యంకూడా వున్నాడు.

"పెళ్ళాం పిల్లలూ, డబ్బా డవాలా! కొన్నాళ్ళు కట్టకట్టుకొని తిరగడం, చివరకి యెక్కడో అక్కడ విడిపోడం" అనుకున్నాడు సూర్యం, సాధారణంగా అటువంటి సందర్భాల్లో అందరూ అనుకొనేట్టుగానే.

దాదాపు యిరవై సంవత్సరాలు; ఓ కంపెనీవారి ఆఫీసులో ముక్కవాసనవేసే గదిలో, వెల్తురు అందని ఒక మూలని కూర్చుని టైపిస్టుగా పనిచేసిన వెంకట సూర్యం ఒక ఏడాదినుంచి ఆ పని చెయ్యడంలేదు.

కంపెనీ ఉంటేకదూ, అందులో పనిచెయ్యటానికి?

ఎక్కడో యెవడో మోసం చేస్తాడు. ఎక్కడెక్కడో ఎందరెందరో దెబ్బ తింటారు. మంచు మాయమయినట్టుగా కంపెనీ దివాలాతీసి మాయమయింది. వెంకటసూర్యం వీధినిపడ్డాడు.

తరువాత ఈ సంవత్సరమంతా ఎలా గడిచిందో భగవంతుడెరుగును. అంతా ఒక యుగంలా నడిచింది. ఒక పీడ కలలా గడిచింది.

మరింక దాని గురించి ఆలోచించి వగచి ప్రయోజనం లేదు.

"మన పరిస్తితి యింకా నయమే."

ఏదో మళ్ళీ ఓఉపాధి అంటూ ఒక యేడాదికైనా దొరికింది. ఒడ్డున పడేసిన చేపల్లా యింకా కొట్టుకుంటూనే వున్నారు మిగతావాళ్ళంతా.

కొత్త నౌఖరి దొరికిందన్న మాటేగాని ఎక్కడ దొరికిందంటారు?

మూడువందలమైళ్ళ దూరంలో.

ఉడుకురక్తం ఉన్నప్పుడు "ఎక్కడైతేనేం?" అనిపించేది. అప్పుడు ధీమాగా కాలం గడగలిగేవాడు. అంతా అడ్వెన్చరస్‌గా ఉండేది. ఇప్పుడు ఏదో ఒక రస్తాని బండి లాగడం అలవాటయిపోయింది. అందులోనూ పోయేకాలమే కాని వచ్చేకాలం కాదు. ఇటువంటప్పుడు పొట్టచేత్తో పట్టుకొని, బండెడు సంసారాన్ని ఈడ్చుకొని, ముక్కూ మొహం ఎరగని పరాయిదేశానికి, అంతదూరానికి పోవాలంటే గుండె బేజారెత్తిపోతోంది.

ఆలోచించి వగచి ప్రయోజనంలేదు.

తిండికోసం పశువులు కొండలకైనా పోయినట్టు, ఎక్కడికైనాసరే, యెంత దూరానికైనా సరే, ఈ పిల్లా జల్లా, ఈ డబ్బా డవాలా, ఈ బాదరబందీ అంతా నెత్తిన వేసుకొని "అలో లక్ష్మణా" అనుకొని పోవలసిందే.

కానీవయ్యా, ఏం చేస్తాం!

పనికొచ్చేవైనా మోసుకు వెళ్ళలేనివన్నీ అమ్మిపారేశావు గదా. విలువగల వస్తువులకి కాళ్ళొచ్చి ఏనాడో ఇంట్లోంచి నడిచిపోయాయికదా. ఆనాడు చెమటోడ్చి సంపాదించగా మిగిలినవో, ఈనాడు చెయ్యిజారి తెచ్చినవో, లేక గిన్నె ముంత అమ్మగా వచ్చినవో, ఏవో నాలుగు రాళ్లున్నాయికదా, రేపు సాయంకాలం ఆ నలుగురుపిల్లలూ, నువ్వూ, నీ ఆడదీ టిక్కెట్లు కొనుక్కొని సామాన్‌తో సహా గాడీ ఎక్కేస్తారు. ఎల్లుండి అక్కడెక్కడో దిగుతారు.ఏ చెట్టుకిందో, ఏ సత్రంలోనో మకాం పెడతావు. అక్కడ మరో చీకటి కొట్లో నువ్వూ, నీ టైపుమెషీనూ తయారు.

బతక్కపోవు ఫరవాలేదు.

బతక్కపోయినా ఫరవాలేదు, నీ పెళ్ళానికీ పిల్లలకీ తప్పించి.

ఇహ, నీ తరవాతవాళ్ళ మాటా-అడుగుతావు?

అంతటా వినిపించే పాట విన్నావుకదూ, "ఎవరికి వారే యమునా తీరే."

రాత్రి పది గంటలే అయింది; నిశ్శబ్దంగా ఉన్నది గది. ఎర్రగా, నిశ్శబ్దంగా ఏడుస్తున్నవి గది గోడలు. మూలనున్న సామానంతా పైకి తర్లిపోవడంచేత, ఏళ్ళ తరబడి భద్రంగా దాగున్న చెత్తా చెదారం అంతా యెక్కడిదక్కడే, యేం చేయాలో తోచనట్టు, ఉండిపోయింది. తారు పూసిన రెండు సీనారేకు పెట్టెలూ, ఆకుపచ్చరంగు పులిమిన ఒక దేవదారు పెట్టె, ఒక గోనెమూటా, కొబ్బరితాళ్ళ మడతల్లో మూలుగుతున్నాయి.

సూర్యానికి నిద్ర రావడంలేదు. అతనికి సంబంధం ఉన్నంతమట్టుకు ఆ వూరి కది ఆఖరి రాత్రి.

"ఈపాటికి రేపు పాసెంజర్లోనూ, యెల్లుండి మరో వూర్లోనూ వుంటాం. ఇవాళ, రేపు, ఎల్లుండి క్యూ నడుస్తోంది, కాలం పరిగెడుతోంది" అనుకొంటూ సందుగుపెట్టె తలుపు తెరిచాడు సూర్యం.

అందులో యేవేవో ఎన్నెన్నో కాయితాలున్నాయి. నాల్రోజులు ఉంచవలసిన కాయితం యేదైనాసరే అందులో ఉన్నదన్నమాటే.

ఈ కాయితాలేమిటో చూసి, పనికిరానివేవో చించి పారేయవచ్చు. అబ్బా, ఎన్ని కాయితాలున్నాయి!

ధూళిపట్టినవి, పురుగులు కొట్టినవి పైకి తీస్తూంటే చాలా కాయితాలు వస్తున్నాయి.

ఉత్తరాలు, ప్రత్యుత్తరాలు, బిల్లులు, రశీదులు, సర్టిఫికెట్లు, తాఖీదులు, చిరునామాలు, పూర్తి పరిష్కారం చేసి పుచ్చుకున్న ప్రోనోట్లు, లాయర్లుపంపిన ప్రత్యుత్తరాల నకళ్లు, అంకెలు, పద్దులు, మనియార్డర్ల రశీదులు, శుభలేఖలు, వగైరా వగైరాలు. ఒకటీ ఒకదాని వెనుక ఒకటీ వస్తున్నాయి తీస్తూంటే.

ఇదేదో జాతకచక్రం.

సంవత్సరం, మాసం, తిథి, వారంః నక్షత్రం, నక్షత్ర పాదం, ఘడియ, విఘడియ, లగ్నం, దశాశేషం.

ఎవరిది?

చిరంజీవి వేంకటసూర్యనారాయణ జాతకచక్రం ఇది.

పొగబట్టిన గోడలకి వేసిన సున్నం ఆరగా వచ్చేరంగులా పాతగా ఎర్రగా ఉంది కాయితం. నాలుగువైపులా పసుపు. మధ్యగా పసుపులో శ్రీకారం, శుభం శుభం.

సూర్యం పుట్టినప్పుడు తాతవేయించిన చక్రంకాబోలు. తాటాకుల మిద్దెయింట్లో, నూనెదీపం దగ్గరకూర్చొని, చుట్టకాలుస్తూ ఏ పంతులో రాసివుంటాడు. వాసన చూస్తే పాత వాసన వేస్తోంది.

ఎంతటి పాతమనిషి యీ వెంకట సూర్యం?

"ఈ అరువదియున్నూ తెలుగుసంవత్సరముల పేళ్లు" "ఈ పన్నెండున్నూ తెలుగు మాసములపేళ్ళు" అనే మాటలే తనకి జ్ఞాపకం వున్నవి. సంవత్సరాలవీ, నెలలవీ, పేర్లుమాత్రం యెగిరిపోయేయి. ఇంగ్లీషు తేదీ గుర్తుకు తెచ్చుకోవాలిప్పుడు.

పుట్టినరోజు ఎప్పుడు వస్తుందో బాగా గుర్తుంచుకొని దానికోసం కాసుక్కూర్చొని, ఆ సుదినానికి స్వాగతం చెప్పి, సాగనంపిన కాలం ఏనాడో పోయింది. ఇప్పుడు అది ఏరోజో, వస్తుందో లేక వెళ్లిపోయిందో గుర్తుకు తెచ్చుకోవాలి.

ఊఁ, అవును. మూడురోజులయింది సెప్టెంబరు ఇరవై దాటి. అంటే మనకి నలభై అయిదేళ్ళు దాటేయన్నమాట.

కాలం పరుగెడుతోంది. కాయితం పాతవాసన వేస్తోంది. మరికొద్ది దినాలకి మనం ముసలికంపు కొడతాం.

అయితే నలభయ్యయిదేళ్ల వెళ్ళిపోయేయా?

వెళ్లేయి, వెళ్ళకేం చేస్తాయి.

వెళ్ళిపోతోన్న ఈ యేళ్ళన్నీ యెక్కడకి వెళతాయి చెప్మా.

ఏళ్ళన్నీ యేట్లోకి వెళ్ళేయి. మనమంతా కాట్లోకి పోతాం.

జాతకచక్రం చాపమీది కాయితాల్లోకి పోయింది. పెట్లోంచి మరికొన్నికాయితాలు పైకి వచ్చేయి.

ఒక కవరు.

జల్లూరు బ్రాంచి పోస్టాఫీసు ముద్ర పక్కనే జలంధర్ కంటోన్మెంట్ పోస్టుముద్ర, రెండవపక్క అడ్రెసు: ఎటి 17645, నాయక్ వెంకటరమణయ్య, నెం.7, ఆనిమల్ ట్రాన్స్‌పోర్టు కంపెనీ, జలంధర్.

కవరులోంచి లాంతరు వెలుగులోకి భయపడుతూ వచ్చింది ఉత్తరం. పంధొమ్మిది వందల పదహారోసంవత్సరంలో సూర్యం మేనమామ సూర్యం తండ్రికి రాసిన జాబది. "అయితే ఆ తరువాత కాబోలు, నాయన హవల్దారవడం, తరవాత చచ్చి చెడి జమేదారవడమూను."

ఉత్తరం నడుస్తోం! "...అక్కయ్యకి పత్యం పెట్టేరు. మంచంమీంచి లేచి ఇంట్లో కొంచెం తిరుగాడ గలుగుతోంది. చి॥ సూర్యం స్కూలుకి వెళుతున్నాడే కాని రెండురోజులయి జ్వరం తగుల్తోంది. వాడికూడా గాలి సోకుతుందేమోనని హడిలిపోతున్నాం. ఇది ఇలా వుండగా, మా చెల్లెమ్మ మా అమ్మని ఎందుకో రమ్మని కబురుచేసింది. నిల్చున్నపాటున మా అమ్మ అక్కడికి పరుగెత్తింది. ఇహ ఇంట్లో చాకిరీచేసే వాళ్ళెవరూ లేరు. నా ఆడమనిషి యెటువంటిదో నీకు తెలుసుగదా. అందులోనూ దానికి ఎడపిల్ల. అందుచేత అన్నీనేనే చూసుకొని చేసుకోవలసివస్తోంది. నువ్వు సొమ్ము పంపిస్తున్నట్టు లోగడ రాసేవు. ఇంతవరకూ సొమ్మూలేదు, నీ దగ్గర నుంచి మరే కబురూలేదు. ఇక్కడ పరిస్థితులు ఎంత ఇరకటంగా వున్నాయో నువ్వొకసారివచ్చి చూస్తే తెలుస్తుంది..."

అక్షరాల నలుపు ఇప్పుడు తెలతెలపోతోంది. కాని, అప్పట్లో యెంతో నల్లగా వెళ్ళిన ఈ అక్షరాల్ని చూసుకొని నాయక్ రమణయ్య యేమనుకొని వుంటాడు? ఊహించవచ్చు. కాని, గడచిన చిక్కులగురించి, ఇంకా ఊహ లెందుకు?

ఈ ఉత్తరాల్లోని ఈ పాత విచారాలన్నింటినీ చాపమీది చరిత్రలో కలిపెయ్. అంతా కలిసి ఆఖర్న తగలెట్టవచ్చు.

కాయితాలకి మడతలు విడుతున్నాయి. మిడతలు మళ్ళీ పడుతున్నాయి. చాపమీదికి వెళుతున్నాయి.

నాయనకి అమ్మ సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి వ్రాయింపించిన

ఉత్తరముల అంశములు చి॥ వెంకటసూర్యాన్ని ఆశీర్వదిస్తూ బాగా చదువుకోమని చెవుతూ నాయన రాసిన జాబులు. మూడో ఫారం క్వార్టర్లీ పరీక్షలో వచ్చిన మార్కులలిస్టు. ఇంగ్లీషులో ఇరవై; సైన్సులో పన్నెండు. "శనివారం మెయిల్లో వస్తాను. అన్ని విషయాలూ మాట్లాడుకోవచ్చు" అని ఎవరో యెక్కణ్ణించో పంపినకార్డు. ఉద్యోగానికి ధరఖాస్తు పెట్టగా వచ్చిన ఒక జవాబు. జవాబు రాని ఒక అర్జీ. ఎవరిదో అడ్రెసు. ఏవో అంకెలు. ఇదేదో శుభలేఖ.

"చిరంజీవి వేంకట సూర్యనారాయణకు ... చిరంజీవి సౌభాగ్యవతి రాజరతనమ్మను యిచ్చి వివాహము జరిపించుటకు పెద్దలు నిశ్చయించినారు గాన, ఏతత్ శుభముహూర్తము నకు..."

పెద్దలు నిశ్చయించిన, ఒకనాటి నడిరాత్రి శుభ ముహూర్తాన్నే జరిగిన ఈ పెళ్ళిమాటకూడా తలపెట్టకూడదు.

మసిబొగ్గులా తయారయిన రాజరతనమ్మ రామనామస్మరణ చేసుకొని ఇప్పుడిప్పుడే పడుక్కుంది.

అన్ని పెళ్ళిళ్ళూ శుభముహూర్తాల్లోనే జరుగుతాయి. కాదని ఎవరన్నారు.

వరసగా కాయితాల్ని చూడ్డమేకాని పూర్తిగా చదవకుండా మరికొన్ని కాయితాల్ని తీసి కిందని పడేసి "ఇంకా ఎన్ని వున్నాయి?" అనుకుంటూ పెట్టెలోకి చెయ్యిపెట్టి తీసేసరికి సూర్యం చేతిలోకి పాత అట్ట ఒకటి వచ్చింది.

అట్టని దీపానికి దగ్గరగా పెట్టి చూసేడు సూర్యం.

"విరిగిన యిటికలూ, రాలిన పెంకులూ తప్ప ఇంకేం ఉంటాయి" అనుకొని అడుగుపెట్టిన పాడుపడిన ఇంట్లో ఓ గదిలో గోడని రంగుల పటాలు-పాతవే అనుకోండి-కనిపిస్తే ఆశ్చర్యపోయినట్టుగా ఆశ్చర్యపోయాడు సూర్యం తన చేతిలోని పాత అట్టని చూసి.

చూసేడు, కొంతసేపు చూసేడు. మరికొంతసేపు చూసేడు. చాలాసేపు చూసేడు.

నెల దినాల కిందట ఒక పిక్చర్ చూశాడు సూర్యం.'మనసేమీ బాగులేదు. పోనీ కాస్సేపు సినిమాలో కూర్చొని వద్దాం' అనుకొని బయల్దేరి వెళ్ళేడు. టిక్కెట్టు తీసుకొని హాల్లోకి వెళ్ళి కూర్చున్నాడు. లోపల ఎవడూ లేడు. హాలంతా శవాలకోసం ఎదురుచూసే స్మశానంలా ఉంది. చివరికి ఎలాగైతేనేం ఓ పాతిక శవాలు కాబోలు చేరాయి నెమ్మదిగా. దివ్యా దివ్యా మనే థియేటర్లో చాలాసేపు దిక్కులుచూస్తూ కూర్చోగా ఆట ఆరంభించేరు. ఆరంభించేక తెలిసివచ్చింది సూర్యానికి ఆ పిక్చరు తనిదివరకు చూసిందేనని.

ఇరవై సంవత్సరాల పైచిలుకు అయుండవచ్చు, ఆ చిత్రాన్ని మొదటిసారి

చూసి. అప్పట్లో అది చాలా పాప్యులర్ పిక్చర్. తిరిగి చూస్తోంటే, "ఇదేనా అప్పుడు యెంతో బావున్నదనుపించిన చిత్రం!" అని ఆశ్చర్యం కలిగింది. చనిపోయిన వారందర్నీ పిలిపించి తిరిగి తెరమీది కెక్కించినట్లుగా, మిక్కిలి బాధాకరంగా ఉంది.

అయ్యయ్యో ఇదేనా ఆ చిత్రం?

ఇందులో నటిస్తున్నవాళ్ల కొంతమంది బతికే ఉన్నారు. ఇప్పటికీ సినిమాల్లో నటిస్తున్నారు. కాని, అప్పటికీ ఇప్పటికీ ఎంతమార్పు! ఇందులో యెంతో పాతగా కనిపిస్తున్నారేకాని, యెంత లేతగా ఉన్నారు! ఈ బొమ్మలో కనిపిస్తూన్నట్టుగా వాళ్ళిప్పుడు లేరు. మళ్ళీ ఎప్పటికీ వుండరు. కొంతమంది ఏదో విధంగా ఉండనైనా ఉన్నారు.

కాని, మిగతావాళ్ళంతా ఏరీ?

రాణీగారి పెంకెతమ్ముడి వేషం వేసిన కుర్రవాడే కాబోలు ఆ మధ్య అకస్మాత్తుగా చనిపోయేడు, తాగుడువల్ల అయియుండవచ్చు. రాజభటుల్తో మాట్లాడ్డానికి సరదాపడే ఆడపిల్ల వేషంవేసిన ఆడపిల్ల ఆ రోజుల్లో అందరికీ అభిమానతార. పెళ్ళిచేసుకొని, మరి పికర్లేకుండా పోయింది. నవ్వు ముఖంతో నటిస్తూన్న ఆ హీరో, ఆ సచివోత్తముడి కుమార రత్నం, అతనే ఈ మధ్య ముసలి విలన్ పాత్రలు ధరిస్తున్నాడు. అష్టకష్టాలూ పడే ఆ బానిసపాత్ర ధరించినవాడు మరింక తెరమీద తిరిగి కనిపించనేలేదు. హీరోయిన్‌గా నటిస్తూన్న ఆ లేడికళ్ళ లేతపిల్లనే ఎవడో ఫిలిం ప్రొడ్యూసర్ ఘోరంగా దగాచేయగా ఆమెకి ముఖం తిరిగి మతిచెడింది. దయగలవారెవరో చేరదీసి పోషిస్తున్నారు. అమాయకంగా అమిత విశ్వాసంతో పనిచేసే ఆ రాజానుచరుడి పాత్ర ధరించినవాడు ప్రస్తుతం ఈ ఊళ్లోనే అడుక్కుతింటున్నాడు. మరి మిగతావాళ్ళంతా? ఏమో! ఏమయారో! అంతా బేఫికరే.

సుమారు ఇరవై సంవత్సరాల క్రితం ఆనాడు చూసినప్పుడు ఈచిత్రమే ఎంతో బావున్నదనిపించింది. ఆనాటి రాత్రి సినిమా అయాక బైటికి వచ్చేసరికి వెన్నెల తడిగా, చల్లగా ఉంది. తువ్వాలు కప్పుకుని, కథలో హీరోయిన్నీ, సరోవరం దగ్గర దృశ్యాన్నీ తల్చుకొని నడుస్తూంటే మనసంతా వెచ్చగా కరిగింది. ఉత్సాహంతో వళ్ళంతా వేడెక్కి తేలికపడింది.

కాని, యెంతోకాలం అయాక, యెప్పటిదో అయినట్టి ఆ చిత్రాన్నే తిరిగి చూసినప్పుడు "అయ్యయ్యో" అనిపించింది. మనసుకి ఎంతో కష్టంతోచింది. ఏనాడో జరిగిపోయిన సంఘటనలో పాల్గొని ఎక్కడెక్కడికో చెరిగిపోయిన వ్యక్తులందర్నీ బలవంతాన రప్పించి ఆ సంఘటననే తిరిగి జరిపించినట్టుగా ఉంది. అసలా సంఘటనే అర్థరహితం, అందులో పాల్గొన్న వ్యక్తులంతా అసమర్థులు. బొత్తిగా అనుభవం లేనివాళ్ళు. వారికి చేతకాని, వారు చేయలేని పనులు వారిచేత బలవంతాన చేయించినట్టుగా ఉంది. వారుచేసే ఆక్రందనలా ఉన్నాయి వారు పాడిన పాటలు.

ఎందుకు వాళ్ళనంతా అలా కష్టపెట్టడం? అర్థంలేని ఈ చిత్రాన్ని ఎందుకు తీయడం? చూసేవాళ్లు యెందుకు చూడ్డం?

లాంతరు వెలుగులో కనిపిస్తోన్న ఆ పాత అట్టమీది ఫోటో చూస్తోంటో సూర్యానికి అదేరీతిగా ఆలోచన వెళుతుంది. అదేరీతిగా "అయ్యయ్యో" అనిపిస్తోంది. అదేరీతిగా కష్టంగా ఉంటోంది.

చాలా సంవత్సరాలక్రితం, ఒకరోజు, గోడనివేళ్ళాడే ఈ ఫోటో తాడు తెగి కిందని పడింది. 'ఫ్రేం' విరిగింది. అద్దం బద్దలయింది. పిల్లలుతీసి పాడు చెయ్యకుండా రతనమ్మ తీసి ఈ పెట్లో పడేసి వుండాలి. తను దానిసంగతే మర్చిపోయేడు.

"ఇంటర్మీడియేట్ క్లాస్. ఫస్టియిర్, 1926-27."

అని అట్టమీద వున్న అక్షరాల్లో, అంకెల్లో కొన్ని కనిపించకుండా పోయేయి. మిగతావి కనిపించకుండా పోతున్నాయి. అట్ట, చాలాచోట్ల, పిన్నులతో పొడిచినట్టు తూట్లు పడింది. ధూళితో నిండిన ఫోటో కాయితపు మెరుగంతా పోయింది. అంచులన్నీ పురుగు తినివేసింది.

ఆ గదిలో, ఆ సమయంలో, ఆ లాంతరు వెలుగులో ఆ ఫోటో కూడా ఒక బతికిచెడ్డ మనిషిలా దీనంగా వుంది. సాల్యేజి సామాన్లలోకి విసిరేసిన పనికిరాని పాతవస్తువులా వుంది.

వెల వెల పోతోంది.

ఫోటోలో వున్న అరవయ్యేడుగురు వ్యక్తులూ రకరకాలుగా ఉన్నారు, నవ్వుతున్నారు. నవ్వబోతున్నారు. సీరియస్‌గా వున్నారు. మూతులు బిగించి చూస్తున్నారు. నోళ్లుతెరచుకొని కూర్చున్నారు. అంతా కూడా వెలవెల పోతున్నారు.

సున్నం లేని గోడలమీద లాంతరు వెలుగు ఆర్చుకుపోతోంది. ఫోటోమీద కూడా అంతే. అందుచేత లాంతర్ని కొంచెం దగ్గరగా లాగేడు సూర్యం.

ఇంటర్మీడియేటు మొదటి సంవత్సరపు ఆఖరి రోజుల్లో, సెలవులముందు తీసిన ఫోటో అది.

ఎలా వుండేది ఆ సంవత్సరపు తొలిరోజులు?

ఎలా వుండడం ఏమిటీ? ఆ సంవత్సరం అంతా కూడా తొలిరోజుల్లోనే గడిచిపోయింది.

నిజంగా ఆ రోజులు అంటూ ఎప్పుడైనా ఉండేవా?

తెర. తెరవెనుక తెర. దాని వెనక తెర. తెరలు తెరలుగా సంవత్సరాలు జరిగిపోయేయి. దూరంలో కనిపిస్తోంది చిన్నదిగా ముచ్చటగా కాలేజీ. కాలేజీలో కనిపిస్తున్నారు ఉత్సాహపూరితులైన యువకులు.

నిర్మానుష్యంగా వున్నట్లనిపించే పాతకాలపు భవనాల్లో వరసగా పొడవుగా గది వెనక గదులుంటాయి. గదులన్నీ చీకటిగా వుంటాయి. గది గదికీ యెదురెదురుగా వున్న తెరుచుకొన్న ద్వారంలోంచి దూరంలో ఒక చిన్న పెరడుకనిపిస్తుంది. అక్కడ తెల్లటి తులసికోటలో గుబురుగా పెరిగిన తులసి మొక్క వుంటుంది. ఒక పక్కకి పచ్చటి బంతిపూల మొక్క దాని వెనుకనే ఒక సన్నజాజి తీగా కనిపిస్తాయి. అక్కడ సీతాకోక చిలకలు ఎగురుతూ వుంటాయి. అక్కడ ఎండ పచ్చగా వుంటుంది. తులసికోటకి కొంచెం ముందుకి తళతళ మెరిసే ఇత్తడి బిందె ఒకటి బోర్లించి వుంటుంది. బిందెమీదకూర్చొని ఒక అందాల ఆడపిల్ల ఏదో ఆలోచిస్తూ వుంటుంది.

ఇంటి పొడకీ వుండే ద్వారాల్లోంచి, గదుల చీకటిలోంచి చూస్తోంటే ఆ పెరడు అతి నిశ్శబ్దంగా, ఎంతో మనోహరంగా, నిజంగా అక్కడ లేనట్టుగా, మూగ సినిమాలా, తెరమీద రంగు బొమ్మలా, నిద్రలో వచ్చిన సుఖమైన కలలా వుంటుంది.

ఆ తొలిరోజుల కాలం ఆ రీతిగానే కనిపిస్తోంది చింకి చాపమీద, మినుకు దీపం దగ్గర కూర్చున్న సూర్యానికి ఆ సమయంలో.

రెండు సంవత్సరాలు దండయాత్ర చేసి మూడవ దండయాత్రలో "మెట్టు" దాటి యింటర్లో ప్రవేశించిన రోజు లవి.

ఎన్నెన్నో కొత్త ముఖాలు కనిపిస్తాయనే వుత్సాహంతో కాలేజీకి వెళ్లడం; కలకల్లాడే కాలేజీకి వెళ్ళేసరికి కొత్తకొత్త ముఖాలు కనిపించడం; అంతటితో ఆ వుత్సాహం ఇంకా ఎక్కువ అవడం–

బొమ్మల కొలువు పెట్టేముందు చెల్లా చెదురుగా పడేసిన బొమ్మల్లా వున్నారంతా. ఈ బొమ్మ రంగు బావుంది. ఆ బొమ్మ వేషం బావుంది. ఈ బొమ్మ ఎక్కడిది? ఆ బొమ్మ ఏ ఊరుది?

అందరితోనూ మాట్లాడాలని వుండడం; కొందరితో మాట్లాడ్డానికి మొహమాట పడ్డం; తమ హైస్కూలునుంచి వచ్చినవారంతా కలసి అల్లరిచేయడం; అంతా కోలాహలంగా వుండడం.

అదంతా కలకాదు. ఆ రోజులు నిజంగా వుండేవి. ఈ బొమ్మలో మనుష్యులు నిజంగా వుండేవారు.

ఈ లాంతరు వెలుగులో ఈ తూట్లుపడ్డ పాతఅట్టమీద కనిపించే ఈ బొమ్మలే, ఈ నీడలే ఆ రోజుల్లో కాలేజీలో యెంతో గల్లంతు చేసింది.

యాభై వున్నాయి, గల్లంతు చేసిన నీడ బొమ్మలు. మిగతావాళ్ళు?

ప్రిన్సిపాల్, లెక్చరర్స్ అండ్ ఫ్యాన్స్!

ప్రిన్సిపాల్ గారూ లెక్చరర్లూ దిగువని కుర్చీల్లో కూర్చున్నారు. వారివెనుక,వారి

యెగువకి మూడు వరుసల్లో మిగతావారంతా ఉన్నారు. మీదివరసలో చెరోపక్కా' వంకపాగాలు పెట్టుకొని మీసాలు దిద్దుకొని నిల్చున్న వాళ్ళిద్దరూ కాలేజీ ఆఫీసు బంట్రోతులు. ఎడమవైపు నిల్చున్న వాడు ఫోటోలో కొద్దిగా చెదిరేడు కాని కాలేజీలో మాత్రం కదలకుండా స్తంభంవార నిద్రపోయేవాడు. ప్రిన్సిపాల్ పిల్చినా సరే బూతులు తిట్టుకోకుండా లేచేవాడు కాడు. రెండోవైపు నిల్చున్నాడే, అతడి కొడుకుమీదే ఆరోజుల్లో ఏదో పోలీసు కేసు వుండేది. అందుచేత ఇతనెల్లప్పుడూ బెంగగా కనిపించేవాడు. ఆ కేసు ఏమయింది? ఆ కొడుకు యెక్కడున్నాడు? ఈ ప్యూన్స్ ఇద్దరూ ఏమయేరు?

ముందుండే కుర్చీల వరసలో మధ్యగా కూర్చున్న పెద్దమనిషే కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్. బుట్టపాగా. అంగారబొట్టు. నవ్వుముఖం. లాంకోటు. పంచె. మేజోళ్ళు. బూటూ. అప్పటికే యాభయ్యేళ్ళంటే ఇప్పటికింకా బతికి ఉంటాడా? ఆ రోజుల్లో తన మనవరాలికోసం కాలేజీలో చదివే తలకులం పిల్లలందర్నీ పిల్చి భోగట్టా చేసేవాడు. ఆయన వెనకనే ముంగిలా ముఖం పెట్టుకొని నిల్చున్న 'లెక్కల కుర్రాడు' చివరికి ఆ పిల్లకి తాళికట్టి దానికొంప ముంచేడు. ప్రిన్సిపాల్‌గారే కాని బతికివుంటే, మనవరాలి పెళ్ళిగురించి తల్చుకున్నప్పుడు ఆయనముఖంలో నవ్వన్నది కనిపించబోదు.

ప్రిన్సిపాల్‌కి ఎడమవైపున యేడుగురు లెక్చరర్లు, కుడివైపున యేడుగురు లెక్చరర్లు. వారిలో యెక్కువమందికి పాగాలూ, మీసాలూ, లాంకోట్లు,పంచెలు. అంతా భారీగా ఉండే మనుష్యులు. ఆ రోజుల్లో యెంతో పెద్దవాళ్ళలా, జీవితంలో బాగా పండిపోయిన వాళ్ళలా కనిపించేవారు. ఈ బొమ్మలో చూస్తే కొందరేముసలివాళ్ళలా కనిపిస్తున్నారు. కొందరిది నడివయసు, కొందరిది యవ్వనం.

ప్రిన్సిపాల్‌గారికి కుడివైపున కెమేరావైపు చూడ్డానికి భయపడి కాబోలు నేలవైపుచూస్తూ, సూటు తొడుక్కొని కూర్చున్నాయనే ఇంగ్లీషు లెక్చరరు. బొమ్మ చూస్తే ముప్పయ్యేళ్ళవాళ్ళా ఉన్నాడు. క్లాసువైపు చూడ్డానికి భయపడే కాబోలు, ఎటూ చూడకుండా యేదోవిధంగా పాఠం గొణిగేసేవాడు. శ్రీరామచంద్రా, ఇతగాణ్ణెందు కంతగా బాధపెట్టేవారా స్టూడెంట్సంతా?!

కుర్చీల్లో ఒక చివరికి, ఎడమకి కూర్చున్న వారిద్దరికీ అరవపాగా లున్నాయి. మీసాలు లేవు. తెలుగువాళ్ళల్లా లేరు, కారు. ఆ యిద్దరూ "ఫిజిక్స్ కెమిస్ట్రీలు." "మమ్మల్ని తిట్టండి, కావాలిస్తే కొట్టండి. కాని అయ్యలారా, మమ్మల్ని బతకనివ్వండి" అన్నట్టుగా చేతులు కట్టుకొని, నోళ్ళుకొంచెం వేళ్లాడవేసుకొని బెదురుగా చూస్తున్నారు.

ఇంగ్లీషు లెక్చరరు పక్కనే "క్రూరాళ్మ దజామీళుడు" రీతిగా కనిపించే ఆయనే జూఆలజీ చెప్ప లేని లెక్చరరు. వెడల్పు ఛాతీ, భయంకరమైన మీసాలు, సున్నపుతట్టలాంటి పాగా. అతను మిక్కిలి మంచివాడు, నెమ్మదైనవాడు. అతని దురదృష్టం ఏమిటో కాని అతనొక "పెళ్ళాల పులి" అయిపోయేడు. పెళ్ళాం రావడం, పెళ్ళాం పోవడం. ఆ రీతిగా

అతని కప్పటికే ముగ్గురుభార్యలు చనిపోయేరు. తరువాత నాల్గవతూరి వచ్చిన భార్యే అతనిపాలిట పెద్దపులి అయింది. సూర్యం ఊరే ఆమెది. ఆమె వచ్చిన తరువాత ఈ "పెళ్ళాలపులి"ని బ్రెయిన్‌లోచూసి పోలికే పట్టలేకపోయేడు సూర్యం.

కుడివైపు చివరినుండి ఒకటవ, రెండవ కుర్చీలలో వరుసలో కూర్చున్నవారు తెలుగు, సంస్కృత పండితులు. లాంకోట్లు, పంచలు, పాగాలు. సంస్కృతపండితునిది కొంచెం ముసలి ముఖం. కాని బాగుగా గీసిన ముఖం. మంచి తిధి, మంచి వారం, మంచి నక్షత్రం, అన్నీ మంచిగా జతపడిన ముహూర్తంలో వచ్చే మంగళి కత్తికోసం యెదురుచూసే ముఖం తెలుగుపండితునిది. వాళ్ళిద్దర్నీ యెవ్వరూ లెక్కచేసే వారుకాదు. "దేశభాషని తూలనాడేవారంతా చంకనాకి పోతార్రా వెధవాయిల్లారా" అంటూన్నట్టుగా వున్నారు సంస్కృత పండితులు. "బావగారు బాగా సెలవిచ్చేరు. మాతృభాషని తూలనాడే వెధవల గతికూడా అంతే" అంటున్నట్టుగా వున్నారు ఆంధ్రభాషోపన్యాసకులు.

పండితుల పక్కనే టీ. బీ. తో బాధపడే హిస్టరీ లెక్చరర్ కూర్చున్నారు. అతని పక్కని కూర్చున్నందువల్ల టీ.బీ. ఎక్కడ అంటుకుంటుందోననే భయంచేతనే అన్నట్టు ఊపిరి బిగబట్టి కూర్చున్నాయన లాజిక్ లెక్చరరు. అడుగో మాథమెటిక్స్ లెక్చరరు. ఘనుమల్లో ఎద్దువంటివాడు. లెక్కల్లో కూడా అంతే.

లెక్చరర్ల వెనక మూడు వరసల్లో నిల్చున్నారు విద్యార్థులు.

ది అండర్ గ్రాడ్యుయేట్సు!

మొదటివరసలో నేలని ఇరయ్యొక్కమంది. ఆ వెనక బల్ల లెక్కనవారు పద్దెనిమిది, ఆ మీదికి ఇంకా యెత్తయిన బల్లమీద, బంట్రోతు లిద్దరూ అంగరక్షకులుగా చెరోపక్క ఉండగా నిల్చున్న స్టూడెంట్సు పదకొండుగురు.

ఎవరు వీరంతా?

వీరే ఆ నాటివారంతా.

అలా చూస్తోంటే మనసులో చెదిరిపోతోన్న గుర్తులు మళ్ళీ కుదుట బడుతున్నాయి. పోలికలు దొరుకుతున్నాయి. వెనుకటి భోగట్టాలు, సంగతులు జ్ఞప్తికి వస్తున్నాయి.

దాదాపు యిరవయ్యేడు సంవత్సరాల క్రితం, ఒకనాటి సాయంకాలం, కెమెరా క్లిక్ చేసిన అరక్షణంలో రకరకాలుగా నిల్చుని చూస్తోన్న వారంతా అలాగే నిలబడి ఇంకా అలాగే చూస్తున్నారు.

ఎక్కువమంది పల్చటి లేతరంగు మీసాలవారు. కొంతమంది ఫ్రెంచ్‌కట్, ఒకనిది బొద్దుమీసం. కొంతమంది మిగతావారికంటె వయసులో బాగా పెద్దవాళ్లు. ఆ రోజుల్లో యెంతో ఉత్సాహంగా వున్నవారే వీరంతా. ఆ ఛాయలు కొందరి ముఖాల్లో కనిపిస్తున్నాయి. ఎంతో అల్లరిచేసేవారు. వాళ్ళ అల్ప ప్రజ్ఞలకి గొప్పపడిపోతూ

వుండేవారు. స్వల్పాతి స్వల్ప విషయాలకి తెగ ద్వేషించుకునేవారు. అందరూకూడా మధురమైన కలలు కనేవారు. చిన్నవో పెద్దవో ఆశలు పెట్టుకొనేవారు.

వారిలో చాలామందికి పీడకలలు తప్పించి కలలన్నీ యెగిరిపోయేయి. ఆశలు అడియాశలయేయి, కాకపోతే ఆశలుగానే నిల్చిపోయేయి. కొంతమంది జీవితాలు మండి తగలబడ్డాయి.

అల్పమైనదే అనుకోండి, కాని, ఏమయిపోయింది వారి ప్రజ్ఞ? ఏదీ వారి ఉత్సాహం? ఏరీ; వీరంతా యెక్కడున్నారు? ఏ మారుమూలలలో యిరుక్కున్నారు? ఏ విధంగా బతుకుతున్నారు? యే యే విధాల బతకలేక చస్తున్నారు? ఒక్కొక్కర్నీ చూడబోయి, అందర్నీ ఒక్కమాటుగా, మధ్యమధ్య ఒక్కొక్కర్ని ప్రత్యేకంగా, అందర్నీ మళ్ళీ మళ్ళీ చూస్తున్నాడు సూర్యం.

మీది వరసలో రెండు ఫెజ్ టోపీలు కనిపిస్తున్నాయి. ఒకతను యేదో ఖాన్ పద్యాలు బాగా చదివేవాడు. ఈమధ్య ఆముదాలవలస స్టేషన్లో శవాకారంలో ప్రత్యక్షమయేడు. రెండో అతనిపేరు ఏదో ఆచారి. క్లాసులో ఒక గర్ల్ స్టూడెంటైనా, ఆఖరికి మన సీనియర్స్‌కి వుండేలాటి కాకిలాటి పిల్లైనా లేదుకదా అని యెప్పుడూ గోలపెట్టేవాడు. అతనికిప్పుడు ఆరుగురు ఆడపిల్లలు. 'ఛస్తున్నాననుకో భాయీ' అని ఒకసారి కనిపించినప్పుడు చెప్పేడు. ఎక్కడో ఏ అరవై డెభ్భై రూకలకో అరవచాకిరీ చేస్తున్నాడు. మధ్య వరసలో తెల్లటి టోపీ పెట్టుకున్న కుర్రవాడి పేరు రామారావ్. ఆ రోజుల్లో వాళ్ళ నాన్న "కాంగ్రెసులో కలిసిపోయే" డని ఆ మధ్య యెవరో చెప్పారు. ఆ వరుసలోనే అతని పక్కనే వస్తాదుల్లా నిల్చున్న ముగ్గురూ బంతాట బాగా ఆడేవారు. వాళ్ళపక్కని నిల్చున్న ఆరుగురూ పలకలకి తాళ్ళుకట్టుకొని ముగ్గరేసి ఛొప్పున "కంబైన్డ్ స్టడీస్" చేసేవారు. పరీక్షలకీ, వాళ్ళ ప్రాణాలకీ లంకె. చదివి పాసవకపోతే వాళ్ళకి మరే ఆధారం లేదు. చదువుమీద బ్రతకవలసినవాళ్ళు చచ్చేట్టు చదవక తప్పదు. ముందు వరసలో యెడమ చివర గుండులా నిల్చున్నవాడికి చదువు సంధ్యల్తో పనిలేదు. వాడికి అప్పట్లో యిద్దరు ముండలుండేవారట. ఆ వరుసలోనే రెండవ చివర నిల్చున్న వాని గుండె కనిపిస్తోందికాని పలక కనిపించడం లేదు. ఆ పంతులుకి అప్పటికి ముగ్గరే పిల్లలు. ఆ వరసలోనే అతనిపక్కగా వరసగా ఈవెనింగ్ డ్రస్‌లో నిల్చున్న అయిదుగురూ అయిదుగురు మనుష్యుల కొడుకులుకారు. అయిదుగురు ఆఫీసర్ల కొడుకులు. వాళ్ళలో వాళ్ళకి పడకపోయినాపైకి కలిసికట్టుగా తిరిగేవారు. అదేవరసలో ముంగి ముఖంవాని కుడిపక్కని ఏమీయెరగనట్టు నిల్చున్న ఈడురానికుర్రవాడు పెద్దచదువుకి ఇంగ్లాండు వెళ్ళాట్ట. పెళ్ళొద్దం 'దొరసాన్ని' పెళ్ళాడాట్ట. ఇప్పుడు ఇరాన్ లోనట పనిచేస్తున్నాడు. అతగాడి ప్రక్కనే వున్నవాడు పల్చగా వున్నాడు. బేలగా చూస్తున్నాడు; అతను హాస్టల్లో చివరిగది కిటికీలోంచి యెల్లప్పుడూ సముద్రంలోకి చూస్తూవుండేవాడు. బొడ్డుమీసాలవాడు

మీదివరసలో మధ్యకి నిండుగా నిల్చున్నాడు. అతను, పాపం, మిక్కిలి అమాయకుడు. అతని ఎడమపక్కని నిల్చున్న అతని ప్రాణస్నేహితుడిది దొంగముఖం, దింపుడుచూపు. వాడిపక్కనే నిల్చున్నవాడు పల్చగా పొట్టిగా పిల్లిలా కన్పిస్తున్నాడే కాని అతనికి కనపడ్డ ఇంగ్లీషువాణ్ణల్లా కాల్చేద్దామన్నంత కోపం వుండేది. అతనికి ఎడమగా నిల్చున్నవాడు, కాలేజీలో ఏ మీటింగు జరిగినా తన పిల్లిగొంతుకతో ప్రార్ధనపాట పాడి తీరవలసిందే. వీరిలో ఎవరోకాని ఒక కవి వుండాలే కనిపించడేం?

లాంతరు వెలుగు తగ్గుతోందా అని అటువైపు అనుమానంగా చూసి ఫోటోని దీపానికి ఇంకొంచెం దగ్గర పెట్టిచూసేడుసూర్యం.

ఫోటోలో వున్నవారిలో చాలామంది ఉత్సాహంతో, ఏ కొద్దిమందో కొంత భయంతో, మొత్తంమీద అందరూ కూడా యెక్కువ క్యూరియాసిటీతో చూస్తున్నారు.

"వారి భవిష్యత్తులోకి కాబోలు."

మా జీవితాల్లో ముందుకి యేం జరుగుతుంది? ఏం జరుగుతుందో యేమైనా కనిపిస్తోందా? అన్నట్టుగా అంతా చూస్తున్నారు.

ఆగకుండా యెక్కడికో వెళ్ళిపోతోన్న కాలంలోంచి లాగి నిలవేసి ఈ ఫోటోలో ఈ రీతిగా బంధించిన ఆ ఆగిపోయిన ఆ ఒక్క అరక్షణంలో తమ భవిష్యత్తులోనివి యేం కనిపించినట్టు వారికి?

నిజం కనిపిస్తే ఇలా ఉండరే వీరంతా!

ఆ నాటి సాయంకాలం వారికి చాలా విషయాలు కనిపించి ఉండవు. ఎన్నో సంగతులు తెలిసివుండవు. ఊహించుకొనైనా ఉండరు. ఆరోజు తరువాత ఈమధ్యకాలంలో వారి జీవితాల్లో జరిగినవి, తాను తెలుసుకొన్నవి; చాలా విషయాలు స్ఫురణకి వచ్చేయి సూర్యానికి.

తన కొడుకుమీద కేసు ఏమవుతుందో, ఆ ఆఫీస్‌ప్యూన్‌కి; తన మనవరాలి గొంతుకోసేవాడు తన వెనుకనే ఉన్నాడని, ప్రిన్సిపాల్ గారికీ; పెద్దపులి తన నాలుగోపెళ్ళాం రూపంలోనికి వస్తుందని, ఆ జువాలజీ లెక్చరర్‌కీ; తిండిలేక చస్తానని, మధ్యవరసలో ఉన్న ఆ పొడవాటి కుర్రవానికి; ఈర్ష్యతో, కావేషీతో, కక్షగట్టి తన కుడికాలు విరగ్గొడతారని, ముగ్గుర్లోనూ మధ్యనున్న ఆ ఫుట్‌బాల్ ఛాంపియన్‌కి; బికార్నయి బిచ్చమెత్తుకుంటానని, పైవరసలో పిల్లిలా కనిపించే పడుచువానికీ; లోకాని కొక ఆఖరి ఉత్తరం రాసి ఆత్మహత్య చేసుకొంటానని, కిటికీలోంచి ఎప్పుడూ సముద్రం చూసే ఆ పల్చటి పిల్లవానికీ, మూడోకూతురు ముండమోస్తుందని, ఆ పిలకపంతులుకీ; ఆరుగురూ ఆడపిల్లలే పుడతారని ఆ ఆచారికి; వర్క్‌షాపులో కుడిచెయ్యి తెగిపడుతుందని, రెండో వరసలో నలుసులా నిల్చున్న చిన్నవానికీ; పక్కనే నిల్చున్న తన ప్రాణస్నేహితుడే తన భార్యని చెరుపుతాడని, ఆబొద్దు మీసాలవానికీ-

తెలియవు. ఆ సాయంకాలం ఆయా విషయాలు వారెవ్వరికి తెలియవు.

ఏమి జరుగుతుందని చూస్తున్నారో ఆ కాలం అప్పుడే చాలామట్టుకు జరిగిపోయింది. వారెదురుచూస్తోన్న ఆ భవిష్యత్తు వారిలో చాలామందికి పెనుభూతం అయింది.

"ఈ కుర్రవాడిక్కూడా అంతే."

చివరివరసలో కుడివైపు 'బంట్రోతు' పక్కనేనిల్చున్న కుర్రవాడు చేతులు కట్టుకొని, తలకొంచెం ఎత్తి "ఏముంది నా జీవితంలో?" అన్నట్టుగా, మిక్కిలి కుతూహలంతో చూస్తున్నాడు.కుడివైపుకి ఎత్తుగా లేచిన క్రాఫింగు పక్కలకి షోగ్గాజారిన కనుబొమలు, కొంచెం విప్పారినకళ్ళు, కిందికీ దిగుతూ ఎత్తుగా లేచిన ముక్కు, ఒక్కరవ తెరుచుకొన్న నోరు. ఏం కనిపించింది ఆ సమయంలో ఆ కుర్రవాడికి?

ఏం చూసేడో!

కాని, ఆ క్షణంలో, భవిష్యత్తులోకి చూస్తోన్న అతడి కళ్ళకి టైపు మెషీనులు మాత్రం కనిపించి ఉండవు.

ఉఁ హూఁ! అవి కనిపించలేదు.

అంతేకాదు.

తల తిరుగుడు సుబేదార్ మేజర్‌కి లెంపకాయలాగిన తనతండ్రి జెయిలుకి పోతాడని, అంతటితో ఆ యేడే తను చదువాపవలసి వస్తుందనీ, ఆ వెంటనే టైప్‌రైటింగ్ నేర్చుకోవలసి ఉంటుందనీ, ముక్కువాసన వేసే గదుల్లో ఊడిగం చేయకతప్పదనీ తాళికట్టి తెచ్చుకున్న పువ్వులాటిపిల్ల వత్తిలా ఎండిపోతుందనీ, ఇద్దరు పిల్లలు ఎలా వచ్చినవాళ్ళు అలానే పోతారనీ, ఇంట్లో నోళ్ళన్నీ ఎపుడూ తెరుచుకొనే ఉంటాయనీ, కంపెనీలచేత మనుష్యులు దివాలా తీయిస్తారనీ, నడి వయసు దాటేక నట్టడవిలో కొత్తకాపరం పెట్టవలసివస్తుందనీ... ...

చాలా విషయాలు కనిపించలేదు. చాలా భోగట్టాలు తెలియవు ఆ కుర్రవాడికి ఆ సాయంకాలం.

పదిగంటలరాత్రి చాలాసేపయింది దాటిపోయి.

ఫొటోలో ఆకుర్రవాణ్ణి కొంతసేపు చూసి, సందుగు పెట్టె మూతకి లోపలిభాగంలో ఉన్న కళాయిపోయిన అద్దానికి ముఖాన్ని దగ్గరగా పెట్టుకుని ఒక్కసారి చూసుకొన్నాడు.

చూచుకొని "అయ్యో! పోలికలేదు" అనుకున్న సూర్యానికి జ్ఞప్తికి వచ్చింది ఒక్క విషయం.

గుంపులుగుంపులుగా చేరిన జనమంతా గుండ్రంగా నిల్చొని చూస్తూ ఉంటారు. కళ్ళకి గంతలు కట్టుకొని, మధ్యని కూర్చున్న కుర్రవాణ్ణి, నాటుఫిడేలు వాయించడం టక్కున ఆపిన గారడీవాడు వేస్తాడు ప్రశ్న.

"అబ్బాయ్! సూర్యకళా? చంద్రకళా?"

గారడీవాని ప్రశ్న. గుంపులో కుర్రవాడి కెదురుగా నిల్చొన్న వెంకటసూర్యం చెవుల్లో గింగురుమంది. ఇప్పటికి గింగురుమంటోంది.

ఏ మంటాడు ఆ కుర్రవాడు? తనని చూపిస్తే ఏమంటాడు?

"ఉస్తాద్! సూర్యకళాకాదు. చంద్రకళాకాదు. ఇది ప్రేతకళ."

ఫోటోని మరొక్కసారి చూసి, దాన్ని పక్కగాపెట్టి నిట్టూర్చిన వెంకటసూర్యం, పెట్లోంచి మిగతా కాయితాల్ని మెల్లగా తీయనారంభించేడు.

ఆంధ్రపత్రిక, 13-1-1954